

D R E P T U L

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚA — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: C. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

REDACTORI: PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, AL. CERBAN, G. MEITANI, G. G. DANIELOPOLU, G. C. CRISTESCU
SILIU RĂDULESCU

ZIARUL APARE
JOIA ȘI DUMINECA

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA STRADA DOANNEI, 20

REDACTOR-ADMINISTRATOR
B. P. RADULESCU

ABONAMENTELE

se fac pe-an și pe jumătate de an
la 1 Ianuarie și 1 Iulie

Dela 1 Iulie până la 1 Sept. ziarul nu apare

GRIGORE G. PĂUCESCU
FONDATOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani
Un număr vechiu 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei
Studentii plătesc pe jumătate

Pentru străinătate se adaugă timbrul posta

S U M A R :

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ. — *Inalta Curte de casațiune și justiție, secțiunea I*: M. G. Cordescu cu St. Vioreanu.

Curtea de apel din București, secțiunea II: At. St. Bolintineanu cu C. St. Bolintineanu.

JURISPRUDENȚA STRĂINĂ.

Responsabilitatea profesională a chirurgilor și a medicilor, de d-l Aurel Demetrescu.

JURISPRUDENȚA ROMANA

INALTA CURTE DE CASAȚIUNE ȘI JUSTIȚIE
SECȚIUNEA I.

Audiența dela 23 Februarie 1911

Președinta d-lui C. R. Manolescu, președinte

M. G. Cordescu cu St. Vioreanu

PROBA TESTIMONIALĂ. — CONVENȚIUNE. — DOVADĂ. — LOCAȚIUNE DE SERVICIU. — ART. 1191 ȘI 1198 COD. CIVIL.

Deși prin art. 1191 c. civil se prevede că dovada despre un lucru oarecare, de o valoare mai mare de 150 lei, nu se poate face decât prin act autentic sau printr'un act sub semnătură privată, totuși în cazul când o parte voește să dovedească existența unei convențiuni de locațiune de serviciu între adversarul său și un al treilea, proba cu martori este admisibilă, de oarece în acest caz partea care invoacă o asemenea dovadă a fost în imposibilitate să-și procure proba scrisă despre existența acelei convențiuni.

No. 135. — Casată, în urma recursului făcut de M. G. Cordescu, deciziunea Curții de apel din Craiova, secția I, No. 69 din 1910, dată în proces cu Stefan Vioreanu.

S'au ascultat: d-l consilier Al. Alessiu, în citirea raportului făcut în cauză; d-l avocat B. Missir, în dezvoltarea motivelor de casare; d-l avocat D. Mitescu, în combateri.

Curtea, deliberând,

Asupra motivului I de casare:

I. «Exces de putere și violarea regulilor de drept asupra probelor.

«Este adevărat că nu se poate proba cu martori peste conținutul unui act scris sau existența unei convențiuni de locațiune de servicii de o valoare peste 150 lei între părți, dar este admisibilă o asemenea probă, când e vorba de un fapt petrecut între persoane de a treia, chiar dacă acel fapt ar constitui un contract între ele.

«Eu am cerut să dovedească faptul că Vioreanu se găsește și actualmente administrator la moșia Bărea, în aceleași condițiuni cum eră angajat cu mine, și acest fapt constituind împlinirea condițiunii obligațiunii mele, nu mai am nici o răspundere. Evident că ceea ce e concludent în cauză, este faptul că Vioreanu se găsește administrator la Bărea în aceleași condițiuni, dacă nu mai bune, în cari a contractat cu mine, și eu nu pot fi dator nici o despăgubire dacă are această situațiune.

«Faptul de a fi Vioreanu administrator la moșia Bărea, constituie sau o execuțiune voluntară a convențiunii verbale făcute între mine și proprietarii moșiei, conform obligațiunii ce-mi luasem, sau îndepluirea unei condițiuni, independent chiar de voința mea, dar sub care nu mai eram obligat, și prin urmare sunt scăpat de orice răspundere. În ambele cazuri, evident că proba cu martori este admisibilă».

Având în vedere decizia supusă recursului, din care se constată că recurentul, în calitate de arendaș al moșiei Bărea, a angajat pe intimat ca administrator al acelei moșii, pe intervalul dela 1906 până la 1913, cu salariu anual de 5.000 lei, serviciul, întreținerea, locuința și mijloacele de transport de care dispune moșia; că, în acelaș timp, recurentul s'a mai obligat ca, în cazul când dânsul s'ar retrage din această afacere înainte de 1913, în favoarea altor persoane, să pună obligațiuni acestora a

menține pe intimat în funcție până la 1913, în aceleași condițiuni cum fusese angajat de recurent, iar în cazul contrar, s'a obligat să-i plătească un beneficiu egal cu timpul și valoarea angajamentului său până la expirare; că, la 15 Octombrie 1907, recurentul cedând contractul de arendă lui Herari Marian, fără să stipuleze menținerea intimatului și fără să-i plătească beneficiul cuvenit, intimatul a intentat acțiunea judecată prin decizia atacată cu recurs, prin care recurentul este obligat să-i plătească suma de 33.911 lei, datorită conform contractului dintre dânsii;

Considerând că, din procesul-verbal al deciziei atacate cu recurs, se conștă că recurentul a susținut în apărarea sa, între altele, că intimatul a continuat să rămână și este și acum administrator al moșiei, cu acelaș salariu și în aceleași condițiuni, așa că obligația principală a recurentului este îndeplinită, fiind ratificată de noii proprietari, și dacă se contestă, a cerut proba cu martori spre a dovedi aceasta;

Că, prin acest mod de apărare, recurentul cerea să dovedească cu martori că între noii proprietari ai moșiei și intimat a intervenit o convenție prin care acesta este angajat ca administrator al moșiei, cu acelaș salariu și în aceleași condițiuni cum fusese angajat de către recurent, astfel că obligația acestuia față de intimat este îndeplinită;

Că acesta este obiectul cererii recurentului, rezultă și din considerantele deciziei supusă recursului, prin care Curtea de apel a constatat că recurentul a cerut să dovedească cu martori că între noii proprietari ai moșiei și intimat a intervenit un contract de locațiune de serviciu, însă Curtea de apel a respins ca inadmisibilă dovada cu martori, pentru motivul că asemenea contracte nu se pot dovedi decât cu act scris.

Considerând că, deși prin art. 1191 c. civ. se prevede că dovada despre un lucru oarecare de o sumă sau de o valoare mai mare de 150 lei, nu se poate face decât prin act autentic sau printr'un act sub semnătură privată, însă prin art. 1198 c. civ. legiuitorul a derogat dela acest principiu, prevăzând că acele reguli nu se aplică atunci când creditorului nu i-a fost cu putință să-și procure o dovadă scrisă despre obligația ce pretinde și enumără în mod enunțiativ câteva cazuri în care această excepțiune își are aplicațiunea;

Considerând că în cazul când o parte voește să dovedească existența unei convențiuni între adversarul său și un al treilea, proba cu martori este admisibilă, deoarece și în acest caz partea care invoacă o asemenea dovadă a fost în imposibilitate să-și procure o dovadă scrisă despre existența acelei convențiuni;

Considerând că, în speță, Curtea de apel a comis un exces de putere și a violat articolele citate mai sus, când a respins ca inadmisibilă proba cu martori invo-

cată de recurent, spre a dovedi că între intimat și noui cumpărători ai moșiei a intervenit un contract de locațiune de servicii, în virtutea căruia intimatul este angajat ca administrator de moșie cu acelaș salariu și în aceleași condițiuni cum fusese angajat și de recurent;

Că, prin urmare, motivul I de recurs este fondat și că să fie admis, fără a se mai discuta celelalte motive de recurs.

Pentru aceste motive, casează.

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI

SECȚIUNEA II

Audiența dela 27 Ianuarie 1911

Președinta d lui D. G. Maxim, consilier

At. St. Bolintineanu cu C. St. Bolintineanu

PRESCRIPTIUNE.— JUST TITLU.— SCHIMBAREA POSESIUNEI PRECARE ÎN POSESIUNE UTILĂ.— SUCCESIUNE.— DACĂ CONSTITUE UN JUST TITLU.— ART. 1895, 1858 ȘI 1859 C. CIVIL.

PRESCRIPTIUNE.— PROPRIETATE INDIVIZĂ.— COPROPRIETAR — SUCCESIUNE.— JUST TITLU.— MOȘTENITORI.— POSESIUNE UTILĂ.— ART. 1858 ȘI 1859 C. CIVIL

1° După art. 1895 c. civil, pentruca cineva să poată prescrie prin 10 sau 20 ani, este necesar că posesia sa să aibă o justă cauză și ca posesorul să fie de bună credință. În ce privește justa cauză, potrivit art. 1858 alin. 4 și 1859 c. civil, transmitiunea averei prin succesiune poate schimba în posesiune utilă o posesiune precară, începând moștenitorul o nouă posesiune.

Prin urmare, o moștenire poate constitui un just titlu care să conducă la prescripțiune, potrivit art. 1895 c. civil.

2° Deși este exact că proprietarul indiviz nu poate prescrie împotriva coproprietarului său decât dacă a stăpânit exclusiv și *pro diviso* 30 ani, totuș această regulă nu se mai aplică atunci când, încetând din viață unul din coproprietari, moștenitorii lui vor putea, stăpânind 10 ani, să opue succesiunea lui ca just titlu, căci prin faptul că i-au succedat, posesiunea indiviză a autorului lor s'a schimbat în posesiune utilă pentru moștenitori cari încep o nouă posesiune, potrivit art. 1858 și 1859 c. civil.

No. 19.— At. St. Bolintineanu a făcut apel contra sentinței tribunalului Ilfov, secția III, No. 431 din 1910, dată în proces cu St. C. Bolintineanu și alții.

S'au ascultat: d-nii avocați Marinescu-Bolintin și Bălă-

cescu, pentru apelant; d-l avocat C. Panaitescu, din partea intimaiilor.

Curtea,

Asupra apelului făcut de Athanasie St. Bolintineanu prin petițiunea înregistrată la No. 1198 din 20 August 1910 în potriua sentinței No. 431 din 1910 a tribunalului Ilfov secția III;

Având în vedere că prin această sentință s'a respins, ca nefondată acțiunea intentată de C. St. Bolintineanu, (reprezentat azi prin Athanasie St. Bolintineanu) în potriua lor Mihail C. I. Bolintineanu și alții, M. Valerian ca cumpărător al drepturilor d-nei Elena Bolintineanu și Victor Moldoveanu, ca sechestru judiciar al averii rămasă pe urma defunctului C. I. Bolintineanu;

Având în vedere că scopul acestei acțiuni eră ca să se pronunțe de justiție eșirea din indiviziune între reclamant ca raprezentant al moștenitorilor defunctului Ștefan I. Bolintineanu și pârâții, moștenitori ai defunctului Constantin I. Bolintineanu, asupra locului de casă și a hanului situate în comuna Bolintinul din vale, județul Ilfov, astfel cum sunt descrise în acțiune, totdeodată reclamantul cere a i se recunoaște dreptul la a 4-a parte în această avere;

Având în vedere că, la prima instanță, această acțiune s'a respins ca fiind prescrișă potriuit art. 1895 c. c.;

Având în vedere susținerile și opunerile părților precum și actele din dosar, din care se constată în fapt cele ce urmează:

În anul 1886 încetează din viață Ion Căpriță zis Bolintineanu, lăsând în urma sa doi copii, Ștefan și Costache, iar ca avere o moșie în județul Dâmbovița, o casă în București str. Cazărmei, mai multe fășii de pământ în diferite locuri și o moșioară în comuna Bolintinul din vale (județul Ilfov). Averea se stăpânește în indiviziune de fii defunctului până în anul 1888 când decedează Ștefan I. C. Bolintineanu. Acesta lasă ca urmași două fiice înzestrate care nu au venit la succesiunea lui, și doi fii Ștefan și Constantin. Averea indicată continuă a fi stăpânită în indiviziune până în 1892 când moare și Constantin I. C. Bolintineanu lăsând ca moștenitori pe intimații de astăzi, și anume: Gheorghe C. I. C. Bolintineanu, Stelian C. I. C. Bolintineanu, Mihail C. I. C. Bolintineanu, Alexandrina Vidulescu și Elena C. I. C. Bolintineanu. Aceasta din urmă își cedează ulterior drepturile sale lui M. Valerian; de asemenea Ștefan St. I. C.

Bolintineanu cedează drepturile sale vărului său Stelian C. I. C. Bolintineanu, iar Constantin St. I. C. Bolintineanu le cedează lui C. St. Bolintineanu (care nu aparține neamului lui Căpriță) reclamantul dela prima instanță. Acesta la rândul său, în cursul procesului, cedează drepturile sale lui Athanasie St. Bolintineanu, azi apelant. Tribunalul sezasat cu judecarea acestei acțiuni a respins-o pe motivul că pârâții dețin imobilul de peste 10 ani, în virtutea unui just titlu și cu bună credință.

Având în vedere că din actele aflate în dosarul cauzei și anume din sentința No. 93 din 1888 și din actul de împărțeală dresat la 6 Mai 1893 de d-nul judecător al tribunalului Ilfov secția II, C. Crăsnaru, rudenia părților, astfel cum a fost arătată, este dovedită pe deplin și de altmintrelea că și valabilitatea actelor de cesiune intervenite nu a fost contestată de intimați;

Că, de asemenea, reese din acte și în special din inventariile averilor lăsate de Ștefan I. Căpriță Bolintineanu, Constantin I. Căpriță Bolintineanu, dresate cu ocaziunea decesului lor, că moșioara Bolintinul-din-Vale eră proprietatea defunctului Ion Căpriță, autorul părților din proces;

Că, această moșioară, a fost stăpânită în indiviziune de ambii fii ai lui Căpriță, cât a trăit Ștefan, și apoi de copii acestuia împreună cu Constantin (unchiul lor) după cum rezultă din numeroasele acte aflate la dosar; că, și după moartea lui Constantin I. C. Bolintineanu, moștenitorii acestuia au continuat ca să stăpânească moșioara în indiviziune cu moștenitorii lui Ștefan I. C. Bolintineanu;

Având în vedere că averea despre care este vorba în acțiunea de eșire din indiviziune și anume locul de casă și hanul se află pe sus zisa moșioară;

Având în vedere că intimații susțin că au devenit exclusivi proprietari asupra acestor bunuri, deoarece le-au stăpânit astfel dela moartea autorului lor, iar acesta dela moartea lui I. Căpriță, și au dobândit proprietatea pe baza art. 1895 c. civ. stăpânind cu bună credință peste 10 ani dela moartea autorului lor întâmplată la 1892 care constituie pentru dânșii un just titlu;

Considerând că succesiunea și prescripțiunea fiind moduri de dobândire a proprietății (art. 645 c. civ.) urmează a se examina dacă intimații au posedat astfel în cât să poată prescrie;

Considerând că, după art. 1895, pentru ca cineva să poată prescrie prin 10 sau 20 ani, este necesar ca po-

sesiunea sa să aibă o justă cauză și ca posesorul să fie de bună credință ;

Considerând, în ceea ce privește justa cauză, că potrivit art. 1858 alin. IV și 1859 c. civ. transmisiunea a ceea ce prin succesiune poate schimba în posesiune utilă o posesiune precară începând moștenitorul o nouă posesiune ;

Că, prin urmare, în principiu o moștenire poate constitui un just titlu care să conducă la prescripțiune potrivit art. 1895 c. civ. ;

Considerând că, deși este exact că proprietarul indiviz nu poate prescrie împotriva coproprietarului său decât dacă a stăpânit exclusiv și *pro deviso* 30 ani, totuși această regulă nu se mai aplică atunci când, încetând din viață unul din coproprietari, moștenitorii lui vor putea, stăpânind 10 ani, să opue succesiunea lui ca titlu, căci prin faptul că i-au succedat, posesiunea ca indiviz a autorului lor s'a schimbat în posesiune utilă pentru moștenitori cari încep o nouă posesiune potrivit textelor citate mai sus ;

Având în vedere că intimații putând opune ca just titlu succesiunea autorului lor, rămâne a se vedea dacă au stăpânit cu bună credință ;

Având în vedere că din examinarea actelor și a depunerilor martorilor audiați conform legii înaintea primei instanțe, Curtea își formează convingerea că moștenitorii lui C. I. C. Bolintineanu nu au stăpânit bunurile prevăzute în acțiune cu bună credință ; că aceste bunuri au fost proprietatea exclusivă a tatălui lor și a lor, cu exclusiunea moștenitorilor lui Ștefan I. C. Bolintineanu ;

Având în vedere că, într'adevăr, după cum s'a arătat mai sus, este necontestat că moșioara din Bolintinu-din-Vale pe care se află situate acele bunuri a fost proprietatea lui Ion Căpriță zis Bolintineanu, și apoi a fost stăpânită în indiviziune de către moștenitorii lui. Or, în general, proprietarul moșiei este proprietarul ecaretelor și a clădirilor de pe moșie și este cu totul de neadmis ca moștenitorii lui C. I. C. Bolintineanu să-și fi format ideea că ei sunt proprietari exclusivi asupra unor clădiri de pe această moșioară, cu exclusiunea celorlalți coproprietari și aceasta oricare ar fi fost numărul hanurilor ce s'ar fi aflat acolo ;

Dar, pe lângă această puternică prezumțiune, mai intervine faptul că în toate actele unde au colaborat ambii coproprietari nu se vede vre-o mențiune specială sau vre-o exclusiune a unei părți sau fracțiuni din moșioară

ca fiind stăpânită deosebit de vre-unul din comoștenitori ca exclusiv proprietar, iar actele unde unul singur dintre coproprietari, fie prin înscrieri în roluri, fie în contracte de arendare, își atribue proprietatea exclusivă a unei părți din averea indiviză, nu sunt un indiciu de bună credință, ci dovedește mai mult contrarul ;

Mențiunea din inventarul dresat cu ocaziunea morței lui C. I. C. Bolintineanu, că unul din bunurile ce s'ar fi aflat în acel moment pe moșioară ar fi proprietatea exclusivă a defunctului, nu este o prezumțiune suficientă ;

Având în vedere că, deși martorii propuși la prima instanță de intimați, afirmă că imobilele prevăzute în acțiune s'ar fi stăpânit de autorul lor și de ei, depunerile lor nu sunt de natură a insufla Curței încredere despre veracitatea afirmațiunilor lor, atât din cauza uniformității lor, cât și din cauza situațiunii lor față cu unii dintre intimați. Și depunerile lor sunt contrazise în parte de depunerile martorilor reclamantului. Cât despre afirmațiunea unora că moștenitorii lui C. I. C. Bolintineanu stăpâneau bunurile în chestiune, nu este de natură a avea vre-o importanță în cauză, căci nimenea nu tăgăduiește că ei au administrat moșioara, dar au administrat-o ca mandatarii a celorlalți pentru partea lor, și ar fi straniu ca această executare de mandat să fie o dovadă a lipsei lor de rea credință ;

Având în vedere dar că din toate împrejurările cauzei, din depunerile martorilor, din actele aflate în dosar, rezultă pe deplin pentru Curte dovada lipsei de bună credință a intimaților în ceea ce privește stăpânirea bunurilor în chestiune ;

Că, în atare condițiuni, nu poate fi vorba de dobândirea lor prin prescripția de 10 ani potrivit art. 1895 c. civ. ;

Că, dar, acțiunea urmează a fi admisă ordonându-se eșirea din indiviziune și recunoscându-se intimaților dreptul la $\frac{1}{4}$ din bunurile prevăzute în acțiune, partea moștenitorilor lui Constantin fiind de $\frac{1}{2}$, iar celalt moștenitor al lui Ștefan cedând lui Stelian C. I. C. Bolintineanu dreptul său de $\frac{1}{4}$ în această avere ;

Văzând și cererea de cheltueli de judecată, pe care Curtea în apreciere le fixează la suma de 200 lei.

Pentru aceste motive, în majoritate, admite apelul.

Semnați: Ar. Alexandrescu, N. N. Săulescu, M. Balș.

Opiniune

Subsemnatul nu mă unesc cu opiniunea majorității și sunt de părere a se respinge apelul făcut de Atha-

nasie St. Bolintineanu, pentru motivul că acțiunea introdusă este prescrisă prin prescripțiunea achizitivă decenală, în condițiunile descrise prin sentința primei instanțe. La 1892, încetând din viață Constantin I. Căpriță Bolintineanu, copiii acestuia au găsit în succesiune imobilele în litigiu și le-au stăpânit până în 1905 ca proprietari, continuând în tot acest interval o posesiune nouă și cu justul titlu al succesiunii tatălui lor.

Contestarea bunei credințe în persoana deținătorilor este neîntemeiată, căci în tot timpul cât au stăpânit imobilul după moartea tatălui lor, ei au făcut acte de proprietate, după cum reese din numeroasele titluri scrise aflate la dosarul cauzei și nu până la 1905, când s'a introdus acțiunea de față. În inventarul averii rămasă pe urma tatălui lor Constantin I. Căpriță Bolintineanu, se vede că după ce se trece averea ce eră în indiviziune cu succesorii decedatului Ștefan Bolintineanu, se menționează la § 63 și hanul și prăvălia, adică imobilele ce se revendică, pentru că revendicantele n'a opus nimic contra acestei susțineri și nici n'a dovedit contrarul. Dar depunerile numeroșilor martori ascultați, sunt unanime spre a recunoaște faptul stăpânirii imobilului în litigiu de către succesorii lui Constantin Bolintineanu, cari astfel sunt în tot dreptul a invoca excepțiunea propusă.

Semnat, D. G. Maxim.

JURISPRUDENȚA STRAINA

CURTEA DE CASAȚIUNE DIN FRANȚA

— 5 August 1910 —

ABUZ DE ÎNCREDERE. — ELEMENTE CONSTITUTIVE. — RETENȚIUNE FRAUDULOASĂ A FONDURILOR. — PEDEAPSĂ. — ÎNCHISOARE FĂRĂ AMENDĂ. — CIRCUMSTANȚE ATENUANTE (LIPSĂ DE). — ART. 406 ȘI 408 C. PEN. (322 ȘI 323 ROM.) — CASARE.

Abuzul de încredere este suficient caracterizat, când hotărîrea constată în sarcina mandatarului, faptul reținerii fondurilor și intențiunea de a și-le însuși.

Violează art. 406 și 408 c. pen. (322 și 323 c. pen. rom.) hotărîrea care fără să acorde prevenițiilor circumstanțe atenuante îi condamnă la pedeapsa închisoarei fără amendă.

(Din *Pand. fr.*, 1910, *Bulletin des sommaires*).

RESPONSABILITATEA PROFESIONALĂ

A

CHIRURGILOR ȘI A MEDICILOR¹⁾

Acesta e titlul unei conferințe ținută de d-l *Ambroise Colin* la Societatea de internat a spitalelor din Paris și publicată în *Presse médicale* No. 24 din 25 Martie 1911. De oarece chestiunea este de o deosebită importanță atât pentru medici cât și pentru juriști, ne-am propus a face o scurtă analiză a acestei conferințe. Voiu lăsa la o parte partea intructivă a conferinței și voiu intra de-a dreptul în miezul chestiunii.

«Prima constatare ce trebuie făcută, zice d-l Colin, e că aci nu e vorba de responsabilitate contractuală. De sigur că între medic și client are loc un contract. Dar care e obiectul acestui contract? Să îngrijească de bolnav și atâta tot. Dacă îngrijirile date nu reușesc, el nu are nici o răspundere contractuală, pentru că n'a putut să se oblige a vindecă bolnavul».

Și aci d-l Colin se oprește, nu spune de ce medicul nu poate să-și ia această obligație. E oare un lucru imposibil vindecarea unui bolnav încât să nu poată face obiectul unui contract? De sigur că nu, căci medicul poate în unele cazuri să spue cu precizie că bolnavul se va vindecă; în alte cazuri să spue că bolnavul se va vindecă dacă nu va surveni cutare complicație; și, în fine, în alte cazuri să spue cu precizie că bolnavul nu se va vindecă.

În primul caz, medicul poate să-și ia o obligație pură și simplă; în al doilea caz, o obligație condițională; și, în fine, numai în al treilea caz medicul nu va putea să-și ia nici o obligație, pentru că numai în acest caz contractul ar avea de obiect un lucru imposibil.

După cum vedem, d-l Colin face deosebirea între culpa contractuală și cea delictuală, și admite că medicul răspunde numai de culpa delictuală. Părerea mea este că chestiunea nu trebuie pusă dacă medicul răspunde de culpa contractuală sau delictuală, căci orice culpă civilă presupune o obligațiune preexistentă, așa că din acest punct de vedere se poate susține că orice culpă civilă

1) Chestiunea de a se ști dacă medicii și în genere toți acei cări, sub un titlu oorecare, practică arta de a tămădui, sunt sau nu responsabili de greșelile, neglijența, nedestoinicia sau erorile ce ei pot să comită în exercițiul profesiunii lor, este celebră și a dat loc la dificultăți (Vezi D. Alexandresco, *Dreptul civil român*, tom. V, pag. 442, 443, text și note).

e contractuală, ci chestiunea trebuie pusă dacă medicul răspunde de culpa *in comittendo*, adică e ținut de o obligațiune *negativă*, sau, din contră, răspunde de culpa *in omittendo*, adică e ținut de o obligațiune *pozitivă*. Interesul distinețiunii este că dacă răspunde de culpa *in omittendo*, culpa se presupune totdeauna și rămâne ca medicul să probeze contrariul, adică că nesuccesul provine din caz fortuit sau forță majoră, iar dacă răspunde de culpa *in comittendo*, medicul se presupune că nu e în culpă, și cel ce o invoacă trebuie s'o dovedească. Părerea mea este că medicul poate să răspundă atât de culpa *in comittendo* cât și de culpa *in omittendo*. În adevăr, culpa medicului poate să provie fie din cauză că a făcut ceeace nu trebuia să facă, de exemplu, a dat un medicament într'o doză neobișnuit de mare, fie din cauză că n'a făcut ceeace trebuia să facă, de exemplu, n'a întrebuințat într'o operație mijloacete aseptice.

În primul caz, culpa este *in comittendo*; în al doilea caz, *in omittendo*. D-l Colin, susținând că medicul răspunde numai de culpa delictuală, vrea să înțeleagă că răspunde numai de culpa *in comittendo*, ceeace nu este exact.

În caz de culpă *in comittendo*, se aplică medicului art. 998 c. civil, care zice că orice faptă a omului care cauzează altuia prejudiciu, obligă pe acela din a cărui greșală s'a ocazionat, a-l repară, precum și art. următor 999, care zice că omul este responsabil nu numai de prejudiciul ce a cauzat prin fapta sa, dar și de acela ce a cauzat prin neglijența sau imprudența sa. Iar în caz de culpă *in omittendo*, se aplică art. 1080, cod. civil care zice că diligența ce trebuie să se pună în îndeplinirea unei obligațiuni, este totdeauna a unui bun proprietar, precum și art. 1082 din codul civil, care zice că debitorul este osândit, de se cuvine, la plata de daune-interese, sau pentru neexecutarea obligațiunii, sau pentru întârzierea execuțiunii, cu toate că nu e rea credință din parte-i, afară numai dacă nu va justifica că neexecutarea provine din o cauză străină care nu-i poate fi imputată.

După teoria d-lui Colin, nu i se poate aplica medicului decât cele dintâiu două articole, cari presupun numai culpa *in comittendo*.

Totuș, d-l Colin spune mai departe că singura ipoteză în care ar putea fi chestiune de responsabilitate contractuală, este aceea în care un medic ar părăsi pe un bolnav. Cu alte cuvinte, d-l Colin admite responsabilitatea contractuală nu numai în caz de neexecutare a obliga-

țiunii, făcând din acest punct de vedere numai aplicația art. 1082 c. civil, citat mai sus. Se poate însă întâmpla ca bolnavul să fie în culpă, adică să nu se ție de obligația ce și-a luat de a plăti un anumit onorariu.

În această privință, d-l Colin citează un caz în care Curtea din Bourges a stabilit jurisprudența după care medicul are drept de a rupe contractul, de a părăsi bolnavul, mai ales atunci când în localitatea unde este bolnavul sunt alți medici.

Dacă această soluție poate să fie bună din punctul de vedere juridic, din punctul de vedere însă al moralei cred că este condamnabilă, căci medicul, în afară de orice contract, este obligat de morală și umanitate de a îngriji pe un bolnav, și se poate susține chiar că de îndată ce cineva a devenit medic, a intervenit între acesta și societate un contract tacit, în baza căruia medicul este obligat a da ajutor ordecâteori este chemat, și că odată chemat, nu mai poate părăsi pe bolnav. Cred că decizia Curței din Bourges ar fi fost mult mai conformă cu morala și mult mai umanitară, dacă ar fi stabilit că medicul să nu aibă dreptul de a părăsi pe bolnav, dar în urmă să aibă dreptul la o acțiune în indemnizare pentru plata onorariului convenit.

Mai departe, d-l Colin distinge două feluri de greșeli: greșeli străine de tratament și greșeli de tratament. Greșeli străine de tratament ar fi, de exemplu, când un medic și-ar exercita profesiunea sa într'un moment de beție. Se înțelege că în această privință nu poate fi nici o dificultate: responsabilitatea medicului e sigură. Chestiunea însă e mai dificilă când e vorba de greșeli de tratament sau greșeli de operație. Aci d-l Colin emite o teorie nouă, anume că medicul are dreptul de a greși; acest drept are însă o limită, și această limită o găsește în idea de normalitate. Responsabilitatea medicului începe din momentul când medicul trece peste limita normalității.

Ce vrea să înțeleagă d-l Colin când zice că medicul are dreptul de a greși? Cum se poate ca cineva să aibă dreptul de a greși? Și de ce medicul să se bucure de acest privilegiu? Cine i-a dat acest drept și cum se justifică el? Trebuie mai întâiu să ne lămurim asupra unui punct. Medicul poate să greșească în două moduri: sau greșește pentrucă sistemul pe care l-a întrebuințat este el însuș greșit, sau greșește pentrucă a întrebuințat greșit un sistem.

În primul caz, greșala este a științei; în al doilea caz a medicului.

Așa dar, când d-l Colin zice că medicul are dreptul de a greși, însemnează că are dreptul de a greși în limita în care și știința a greșit, căci după cum un mandatar are dreptul să lucreze în limitele mandatului său și nu poate fi răspunzător dacă mandatul este greșit, tot astfel medicul, ca reprezentant al științei, are dreptul să lucreze în limitele dictate de ea, și prin urmare are dreptul să greșească când și știința a greșit, după cum și mandatarul are dreptul să greșească, când și mandantul a greșit. Și după cum mandatarul devine răspunzător când a trecut limitele mandatului, tot astfel medicul devine răspunzător când a trecut limitele dictate de știință.

În rezumat, medicul nu e răspunzător de greșelile științei, ci numai de greșelile sale proprii.

Să dăm un exemplu: un medic prescrie un medicament pentru o maladie oarecare; bolnavul moare și se constată că moartea a provenit din cauză că medicamentul a fost dat într-o doză prea mare.

Se poate întâmpla două ipoteze: sau medicul a prescris acea doză urmând un sistem științific, sau a prescris acea doză fără să urmeze nici un sistem.

În prima ipoteză, medicul a avut dreptul de a greși, căci n'a trecut limita normalității, întrucât a procedat conform cu știința, și prin urmare nu poate fi răspunzător; în a doua ipoteză, medicul n'a avut dreptul de a greși, căci a trecut peste limita normalității, întrucât a procedat contra științei, și prin urmare este răspunzător.

În prima ipoteză, greșala a fost a științei; în a doua ipoteză, a medicului.

D-l Colin citează câteva jurisprudențe în sensul teoriei sale. Astfel, încă dela 1844, Curtea din Besançon a decis că, pentru a fi responsabil, trebuie ca față de orice om cu bun simț, să fie din partea medicului o greșală mare, o vădită neîndemânare, într'un cuvânt, să fie nepricepere. Se înțelege că aceasta nu poate să aibă loc decât atunci când medicul a procedat contra regulilor științei.

Cuvintele însă de «față de orice om de bun simț», cred că nu sunt tocmai nemerite, căci pentru a vedea dacă medicul a procedat conform regulilor științei, nu e destul ca cineva să aibă bun simț, ci trebuie să aibă și cunoștințe medicale.

Tribunalul din Lyon a stabilit, la 17 Noembrie 1904, că greșala medicului începe cu neobservarea regulilor destul de unanim și de mult adoptate pentru a fi considerate ca intrate definitiv în domeniul științei.

Cred că cuvintele «unanim și de mult adoptate» puteau să lipsească, căci se poate ca un sistem să nu fie unanim adoptat, și cu toate acestea să fi intrat definitiv în domeniul științei. De asemenea, nu e nevoie ca un sistem să fie de mult adoptat, ca să fie considerat ca intrat definitiv în domeniul științei, căci dacă pentru adoptarea unui sistem fiecare medic ar lăsa să treacă un timp îndelungat pentru ca ceilalți medici să-l fi adoptat mai întâiu, ar însemna ca acest sistem să nu mai fie adoptat niciodată, și atunci ar fi imposibilă realizarea oricărui progres.

Se nasc dar încă două chestiuni: 1) când se poate zice că un sistem a intrat definitiv în domeniul științei; 2) până la ce punct medicul este obligat să păstreze limita normalității, sau, după cum se exprimă tribunalul din Lyon, până la ce punct este obligat să observe regulile considerate ca definitiv intrate în domeniul științei?

În ce privește prima chestiune, pentru ca un sistem să fie considerat ca intrat definitiv în domeniul științei, cred că se poate pune următoarea regulă: sistemul trebuie să fi reușit în majoritatea cazurilor, după un număr oarecare de experiențe, care trebuie să fie în așa fel suficient în cât să fie siguranță că sistemul este bun și că va reuși tot astfel și în viitor.

În ce privește a doua chestiune, soluția ei prezintă o deosebită importanță și delicatețe. În adevăr, dacă fiecare medic s'ar mărgini numai în ceea ce știința a descoperit până în prezent, dacă un medic, inventând un sistem, n'ar putea să-l pună în practică, de teamă să nu treacă limita normală, orice progres ar fi imposibil. Pe de o parte, medicul nu trebuie să treacă limita normalității, trebuie să urmeze strict regulile intrate definitiv în domeniul științei; pe de altă parte, pentru ca progresul să fie posibil, trebuie ca medicul să experimenteze și să facă posibilă intrarea în domeniul științei a sistemului pe care l-a inventat. Cum se poate concilia așa dar aceste două idei, ideea de normalitate și responsabilitate medicală cu ideea de progres?

Am văzut că medicul are dreptul de a greși în limitele în care și știința a greșit. Prin urmare, când zicem că medicul are dreptul de a greși, în realitate zicem că știința are dreptul de a greși. Dar ideea abstractă de știință se poate îndrepta în persoana autorităților științifice și, în specie, știința medicală se poate întrupa în persoana autorităților medicale, adică în persoana savanților și genielor cari descoperă și inventează, și atunci, dacă o autoritate medicală inventează un sistem greșit,

nu însemnează că medicul a greșit, ci știința. Prin urmare, se poate zice că autoritatea medicală care a inventat un sistem greșit și l-a încercat, a trecut limita normalității, căci ea a lucrat nu în calitate de medic, ci în calitate de știință. Savantului dar are dreptul să treacă limita normalității, și aceasta numai atunci când a inventat un sistem și voește a-l încerca, adică atunci când lucrează nu în calitate de medic, ci în calitate de știință, căci și savantului i se aplică dreptul comun atunci când greșește în calitate de simplu medic, adică atunci când trece limita normalității, fără să fi inventat un sistem științific.

Dar se poate întâmpla ca un medic, fără să fie savant, inventează un sistem care poate să fie mai bun chiar decât al unui savant. Se poate oare susține ca sistemul acesta să rămâne necunoscut pentru că inventatorul nu e un savant? Desigur că nu, căci la început nici un medic nu este savant și nici un medic n'ar deveni astfel, dacă n'ar avea posibilitatea să-și facă cunoscute primele sale invențiuni. Pe de altă parte, a permite oricărui medic a face experiențe cu un pretins sistem al său, ar fi a sacrifică prea multe vieți omenești pe altarul științei.

Ce trebuie a decide, așa dar? Soluția nu poate fi decât aceasta: când un medic, care nu e o autoritate științifică, inventează pentru prima oară un sistem, pentru ca acest sistem să poată intra în domeniul științei, trebuie să fie comunicat pentru a fi studiat și experimentat de o autoritate medicală. Și dacă se găsește că sistemul este bun, atunci firește că medicul inventator va deveni o autoritate medicală și, prin urmare, în viitor va avea el însuși dreptul să experimenteze sistemul ce ar mai inventa.

Din cele ce am spus mai sus, rezultă că regula pusă de d-l Colin, că medicul nu trebuie să treacă limita normalității, nu este și nu trebuie să fie absolută; ea trebuie să fie temperată de această altă regulă: savantul are dreptul, în interesul progresului științei medicale, să treacă limita normalității, ordecâteori voește să experimenteze un sistem inventat de el sau de un altul.

Iată dar cum se poate concilia ideea de normalitate și responsabilitate medicală cu ideea necesității progresului științei medicale.

În rezumat, din cele ce am spus până aci, rezultă că medicul are dreptul de a greși în următoarele două cazuri: 1) când lucrează în baza unui sistem inventat sau recunoscut de o autoritate medicală; 2) când el însuși

fiind autoritate medicală, încearcă sistemul inventat de el sau de un altul.

În primul caz e vorba de un sistem intrat definitiv în domeniul științei pe care orice medic are dreptul să-l aplice; în al doilea caz e vorba de un sistem care nu a intrat încă în domeniul științei, și pe care numai o autoritate medicală are dreptul să o experimenteze.

D-l Colin atinge foarte pe scurt această chestiune, dând ca exemple două jurisprudențe, o jurisprudență a tribunalului din Lyon, din 17 Noembrie 1904, prin care se stabilește că nu e nici o greșală din partea unui medic al cărui bolnav a murit în urma unei injecțiuni exagerate cu cocaină, când acel medic probează că făcând acea injecțiune, s'a conformat indicațiilor unui profesor dela facultatea de medicină. O alta a Curței din Aix, din 22 Octombrie 1906, stabilită cu ocaziunea judecării unui medic din Nisa, care, din cauza neglijenței în întrebuințarea razelor X, agravase starea unui lucrător, victimă a unui accident de lucru.

Curtea constată că medicul a văzut aci numai un subiect de experiență, un caz interesant poate de studiat, poate chiar o ocaziune de a încerca aparatele sale de curând cumpărate, și în consecință, l-a condamnat la 1.500 franci daune-interese. Dar ceea ce e interesant în această hotărâre, e că Curtea stabilește două reguli pentru ca medicul să se pună la adăpost de orice răspundere în cazul unei operațiuni periculoase: 1) consimțământul bolnavului și acela al persoanelor de care depinde; 2) bolnavul să fie prevenit mai dinainte de pericolul operației.

D-l Colin critică, cu drept cuvânt, această jurisprudență.

În ce privește consimțământul bolnavului, dacă s'ar admite această regulă, ar însemna ca bolnavul să renunțe de bună voie la viața sa, ceea ce ar fi contra ordinii publice, căci viața omului neputând face obiectul nici unei transacțiuni, nu se poate renunța la ea.

În ce privește consimțământul persoanelor de cari depinde bolnavul, dacă s'ar admite aceasta, ar urma ca tatăl să aibă dreptul de viață și de moarte asupra copilului său, tutorul asupra celui pus sub tutelă, hărbatul asupra femeii.

În ce privește a doua regulă, dacă s'ar admite, prevenirea bolnavului de pericolul operației, ar impresiona așa de mult pe bolnav în cât operația ar deveni și mai periculoasă.

AUREL DEMETRESCU

Magistrat stagiar al ocolului Cujmir (Mehedinți)